

Express") Certificate of registration of copyright for the work No. 95481 dated January 21, 2020] / T. A. Melnychuk. Ofitsiyniy biuletyn «Avtorske pravo ta sumizhni prava». № 57. S. 160. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=11c1271e-cb9e-470a-ba8e-43b4e5301bee...> (Data zvernennia: 15.03.2026). [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МЕЛЬНИЧУК Тетяна – доцент кафедри культури, методици навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: дидактичний потенціал тревел-квесту "подільський експрес" у вивченні краєзнавчого

компоненту на уроках історії та в позаурочній роботі у закладах загальної середньої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MELNYCHUK Tetiana – Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University PhD in History, Associate Professor.

Scientific interests: the educational potential of the 'podillia express' travel quest in the study of the local history component in history lessons and extracurricular activities in secondary schools.

Стаття надійшла до редакції 09.03.2026 р.
Стаття прийнята до друку 23.03.2026 р.

УДК: 81'243:378.247

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-317-321

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

БОГАЙЧУК Валентин –

викладач кафедри іноземних мов

Одеського національного економічного університету

ORCID: orcid.org/0009-0006-8318-5435

e-mail: v.bogaychuk.od@gmail.com

НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Стаття присвячена навчанню діалогічного мовлення на заняттях з іноземної мови. Вільне володіння іноземною мовою передбачає вміння реагувати на різноманітні ситуації реального життя. У зв'язку з цим кінцевою метою навчання іноземної мови є оволодіння навичками імпровізованого мовлення як монологічного, так і діалогічного. Розглядаючи мову як засіб живого спілкування, слід звертати увагу на максимальний розвиток невідготовленого діалогічного мовлення.

Діалогічне мовлення – одна з основних форм мовленнєвого спілкування.

Незважаючи на те, що воно складніше за монологічне, як з точки зору напруженості уваги, так і різноманітності використовуваних мовленнєвих зразків. Проте на початковому етапі вивчення іноземних мов перевагу в навчанні усного мовлення все ж віддають діалогічному мовленню.

На зміст і характер діалогічного спілкування впливають психологічні процеси: сприйняття мовлення співрозмовника та орієнтування в ситуації; формування змістовної сторони висловлювання; мовне оформлення думки та сприйняття (декодування) реплік партнера по спілкуванню.

Діалогічне мовлення завжди є мотивованим. Поява у здобувачів освіти бажання щось сказати, висловити свої думки, почуття, а не лише відтворювати чужі слова чи завчений напам'ять текст, зумовлюється певними умовами. Це, перш за все, використання таких стимулів, які викликають у здобувачів освіти потребу «виразити себе», що можливо при створенні сприятливого психологічного клімату, що сприяє висловлюванням, доброзичливого ставлення аудиторії та викладача, зацікавленості у виконанні запропонованих завдань, прагнення виконати їх добре.

Для того щоб забезпечити самостійну мовленнєву взаємодію здобувачів освіти та отримати бажаний мовленнєвий продукт, а також запланований результат – вміння виконувати основні функції спілкування, щоб сформувати такі властивості діалогічного мовлення, як його мотивованість, експресивність, зверненість, ситуативність, необхідно моделювати саму взаємодію.

Ключові слова: діалог, діалогічне мовлення, тематичний мікродіалог, лінгвістичні особливості, дискусія, діалогічні єдності.

BOGAYCHUK Valentin –

Teacher Department of foreign languages

Odesa National Economic University

ORCID: orcid.org/0009-0006-8318-5435

e-mail: v.bogaychuk.od@gmail.com

TEACHING CONVERSATIONAL SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES

This article focuses on teaching conversational speech in foreign language classes. Fluency in a foreign language requires the ability to respond to a variety of real-life situations. In this regard, the ultimate goal of foreign language instruction is to master the skills of spontaneous speech, both monological and conversational. When considering language as a means of live communication, attention should be paid to the maximum development of unprepared dialogic speech.

Dialogic speech is one of the primary forms of verbal communication.

Although it is more complex than monologue, both in terms of the level of concentration required and the variety of speech patterns used, at the initial stage of learning a foreign language, priority is still given to dialogic speech in oral communication instruction.

The content and nature of conversational communication are influenced by psychological processes: the perception of the interlocutor's speech and situational orientation; the formation of the content of an utterance; the verbal expression of thoughts; and the perception (decoding) of the conversation partner's responses.

Dialogic speech is always motivated. The emergence in learners of a desire to say something, to express their thoughts and feelings – rather than merely repeating someone else's words or a text memorized by heart – is determined by certain conditions. First and foremost, this involves the use of stimuli that evoke in learners the need to "express themselves," which is possible when a supportive psychological

climate is created—one that encourages expression, a friendly attitude from the audience and the instructor, interest in completing the assigned tasks, and a desire to perform them well.

In order to facilitate independent verbal interaction among learners and achieve the desired linguistic output, as well as the intended outcome – the ability to perform basic communicative functions – and to develop such characteristics of dialogic speech as motivation, expressiveness, addressivity, and situationality, it is necessary to simulate the interaction itself.

Key words: *dialogue, conversational speech, thematic micro-dialogue, linguistic features, discussion, dialogic units*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Найбільші труднощі при іншомовному спілкуванні здобувачі освіти відчувають, сприймаючи мову на слух. Однак, усне спілкування роль якої в даний час стала особливо значною, вимагає розуміння співрозмовника, оскільки в процесі мовної взаємодії кожний виступає як у ролі мовця, так і в ролі слухача. Однією з основних форм мовного спілкування та ефективним засобом розвитку і формування навичок говоріння в навчанні іноземним мовам є діалогічне мовлення. На жаль, розробка методики навчання діалогічного мовлення на іноземній мові до сих пір не закінчена. Це серйозно впливає на практику навчання. Мова здобувачів освіти характеризується великою кількістю мовних помилок, перевагою питань та відповідей під іншими типами реплік, стимулюючих ведення діалогу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Говоріння забезпечує усне спілкування іноземною мовою в діалогічній формі (паралельно з аудіюванням) і в монологічній формі. Воно спрямоване до однієї особи або до необмеженої кількості осіб. В останні роки все більше приділяється увага тому, наскільки вільно здобувачі освіти володіють іноземною мовою, як швидко та легко вони можуть висловлювати свої думки на малознайомій їм мові. Тому в закладах освіти важливе місце посідає діалогічне мовлення. Проблемам навчання діалогічному мовленню присвячені роботи таких вчених, як: І.Л. Бім, С.Ф. Шатілова, Є.І. Пасова та інші [1, с. 135].

Спочатку в певній ситуації виникає мотив висловлювання, що позначає початковий момент породження мовлення, і відповідно – комунікативний намір того, хто говорить. Далі здійснюється оформлення задуму шляхом відбору мовних засобів – граматичних структур, слів, які реалізуються спочатку у внутрішньому мовленні, де створюється потенціальна мовленнєва схема висловлювання. Внутрішнє мовлення еліптичне, побудоване за принципом конспекту, йому притаманна згорнутість, воно не озвучене. Далі має місце включення голосового апарату, і сформоване висловлювання шляхом артикуляції та інтонування втілюється у зовнішньому (озвученому) мовленні.

Процес породження усного висловлювання супроводжується слуховим контролем, завдяки чому постійно здійснюється зворотний зв'язок, що приводить висловлювання у відповідність до задуму [1, с. 135].

Спілкуючись рідною мовою, мовець думає лише про те, що сказати і в якій послідовності. Ці дії знаходяться на рівні свідомої провідної діяльності. Окремі операції процесу породження мовленнєвого висловлювання непомітні, оскільки всі вони повністю автоматизовані і здійснюються миттєво. При говорінні іноземною мовою (за умови недостатнього рівня володіння нею) ці операції стають помітними через відсутність міцних зв'язків між мовленнєвим задумом та мовними засобами його вираження, які існують у носіїв мови. Тому умовою здійснення діяльності

говоріння є наявність мовленнєвих автоматизмів, або мовленнєвих навичок:

- граматичних,
- лексичних,
- вимовних (артикуляційних та інтонаційних)

[1, с. 137].

Вказані навички в сукупності складають операційний рівень говоріння як уміння. Проте ця сукупність ще не є власне умінням, бо останнє не можна звести до простої суми елементів, що його складають. *Уміння має свої власні якості:*

- цілеспрямованість,
- продуктивність,
- самостійність,
- динамічність,
- інтегрованість.

Мета статті скласти системи вправ для формування у здобувачів освіти усно-мовленнєвих вмінь іноземною мовою. Для досягнення сформульованої мети був використаний теоретичний аналіз літератури по питанням навчання усного мовлення на іноземній мові.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найбільш загальними механізмами двостороннього процесу мовленнєвого спілкування є механізми прийому і видачі повідомлення, усередині яких знаходяться механізми осмислення (в єдності аналізу та синтезу, що проявляються по-різному на різних рівнях смислової обробки мовного матеріалу); пам'яті (в єдності довготривалої/постійної пам'яті та короткочасної/оперативної пам'яті); випереджуючого синтезу, без якого неможливе жодне висловлювання.

Одним з найпростіших механізмів мовлення є механізм відтворення або репродукції. Репродукція може бути повною або частковою. У першому випадку використовуються готові ключові фрази, взяті з тексту без змін, для передачі нового змісту; у другому – це репродукція-трансформація, яка передбачає передачу змісту в нових формах. З погляду методики часткове використання репродукції з метою виконання мовленнєвого завдання у процесі навчання говоріння можна вважати позитивним моментом, проте репродукування вивченого як засобу контролю необхідно уникати [2, с. 15].

У механізмі вибору розрізняють вибір слів і вибір граматичної структури. На вибір слів впливає комунікативна мета повідомлення, стосунки між комунікантами, їх спільний життєвий досвід, особливості реципієнта тощо. Тому повністю автоматизувати процес вибору слів навряд чи можливо. В той же час мовлення комуніканта, який “підбирає слова”, уповільнюється, створюється розрив у часі між формуванням змістової сторони висловлювання і його мовним наповненням. На вибір граматичної структури також впливає комунікативна мета, асоціативний зв'язок структури з її функцією в мовленні [2, с. 15].

Механізми репродукування і вибору підпорядковані механізму комбінування, який передбачає

таке формування словосполучень і фраз, коли мовець використовує знайомі йому мовні компоненти в нових сполученнях. Від якості сформованості механізму комбінування залежать такі ознаки мовленнєвого вміння говоріння як продуктивність, новизна, швидкість.

До механізму комбінування близько підходить (але не співпадає з ним) механізм конструювання. Випадки, коли ми свідомо застосовуємо мовні правила, конструємо за ними фразу, свідчать про недостатній рівень володіння іншомовним мовленням, про те, що рівень вміння не досягнутий [2, с. 15].

Механізм прогнозування (або антиципації) “працює” у двох планах: структурному і смислового. У структурному плані антиципація можлива на рівні фрази, коли перші вимовлені слова прогнозують конструкцію фрази і навіть понадфразової єдності, що дозволяє породжувати висловлювання без довгих пауз між окремими фразами. У смислового плані прогнозування є передбаченням того, чим завершиться ситуація мовлення.

Механізм дискурсивності керує процесом функціонування мовленнєвого висловлювання і працює на рівні актуального усвідомлення. Завдяки йому мовець оцінює ситуацію, сприймає сигнали зворотного зв'язку (вербальну чи невербальну реакцію співрозмовника), приймаючи рішення безпосередньо у процесі спілкування, залучає необхідні знання стосовно предмета висловлювання.

Як показує практика навчання іноземним мовам, мовленнєвий механізм, сформований у рідній мові, не функціонує на тому ж рівні в умовах оволодіння іншомовним мовленнєвим спілкуванням. Так, на початку вивчення ІМ людина, як правило, утримує в пам'яті меншу кількість іншомовних слів, ніж слів рідної мови, повільніше осмислює іншомовне повідомлення, гірше виявляє механізм прогнозування тощо, тобто мовець “притримується”, а іноді й знову формує певні ланки і рівні складного багатостороннього мовленнєвого механізму. Говоріння здійснюється у двох формах – діалогічного мовлення і монологічного мовлення.

Діалогічне мовлення (як і монологічне) характеризується зверненістю. Однією з найважливіших психологічних особливостей діалогічного мовлення є його ситуативність. Ситуативним діалогічне мовлення є тому, що часто його зміст можна зрозуміти лише з урахуванням тієї ситуації, в якій воно здійснюється.

Питаннями ситуативності мовлення і створення навчальних комунікативних ситуацій займався багато вчених (Е. П. Шубін, Й. М. Берман і В. А. Бухбіндер, В. Л. Скалкін і Г. А. Рубінштейн, С. М. Розенбаум, О. О. Леонтьєв, В. О. Артемов, Ю. І. Пассов, А. Хорнбі, Д. Берн, В. Апелът та багато ін.) [3, с. 176]. Можна визначити компоненти комунікативних ситуацій:

- а) комуніканти і їх стосунки (суб'єкти спілкування);
- б) об'єкт (предмет) розмови;
- в) відношення суб'єкта (суб'єктів) до предмета розмови;
- г) умови мовленнєвого акту [3, с. 176].

Характерною особливістю діалогічного мовлення є його емоційна забарвленість. Мовлення, як правило, емоційно забарвлене, оскільки мовець передає свої думки, почуття, ставлення до того, про що йдеться. Це знаходить відображення у відборі

лексико-граматичних засобів, у структурі реплік, у інтонаційному оформленні тощо. Справжній діалог містить репліки подиву, захоплення, оцінки, розчарування, незадоволення та ін.

Іншою визначальною рисою діалогічного мовлення є його спонтанність. Відомо, що мовленнєва поведінка кожного учасника діалогу значною мірою зумовлюється мовленнєвою поведінкою партнера. Саме тому діалогічне мовлення, на відміну від монологічного, неможливо спланувати заздалегідь. Обмін репліками відбувається досить швидко, і реакція вимагає нормального темпу мовлення. Це й зумовлює спонтанність, непередбачуваність мовленнєвих дій, потребує досить високого ступеня автоматизованості й готовності до використання мовного матеріалу [3, с. 181].

Обмін репліками не може здійснюватися без взаємного розуміння, яке відбувається через аудіювання. Отже володіння діалогічним мовленням передбачає володіння говорінням та аудіюванням, що вимагає від учасників спілкування двосторонньої мовленнєвої активності та ініціативно розпочинати діалог, реагувати на репліки співрозмовника і спонукати його до продовження розмови.

Залежно від провідної комунікативної функції, яку виконує той чи інший діалог, розрізняють функціональні типи діалогів. Результати досліджень, проведених на автентичних навчальних матеріалах англійською, німецькою та російською мовами, показали, що найпоширенішими є чотири типи діалогів: діалог-розпитування, діалог-домовленість, діалог-обмін враженнями/думками, діалог-обговорення/дискусія.

Діалог-розпитування може бути одностороннім або двостороннім. У першому випадку ініціатива запитувати інформацію належить лише одному партнеру, у другому – кожному з них. Двосторонній діалог-розпитування розвиває ініціативність обох партнерів, характерну для природного спілкування [3, с. 181].

Діалог-домовленість використовується при вирішенні співрозмовниками питання про плани та наміри, він є найбільш посильним для учнів. Після оволодіння діалогом-домовленістю здійснюється навчання змішаного типу діалогу: розпитування-домовленості.

Наступним за складністю є діалог-обмін враженнями/думками, метою якого є виклад свого бачення якогось предмета, події, явища, коли співрозмовники висловлюють свою думку, наводять аргументи для доказу, погоджуються з точкою зору партнера або спростовують її. При цьому ініціатива ведення бесіди є двосторонньою.

Найскладнішим для оволодіння є діалог-обговорення/дискусія, коли співрозмовники прагнуть виробити якість рішення, дійти певних висновків, переконати один одного в чомусь.

Основними якісними показниками сформованості загального вміння вести діалог іноземною мовою є такі спеціальні вміння:

1. Уміння продукувати діалогічну єдність різних видів;
2. Уміння починати діалог, вживаючи відповідну ініціативну репліку (повідомлення, спонукання, запитання);

3. Уміння реагувати на репліку співрозмовника, використовуючи репліки, що мають різні комунікативні функції;

4. Уміння підтримувати розмову, додаючи до репліки-реакції свою ініціативну репліку;

5. Уміння стимулювати співрозмовника до висловлювання, виражаючи свою зацікавленість за допомогою реплік оцінювального характеру;

6. Уміння продукувати діалоги різних функціональних типів на основі запропонованих навчальних комунікативних ситуацій;

7. Уміння в разі необхідності (нерозуміння репліки співрозмовника чи утруднення при висловлюванні своєї думки) ввічливо перервати розмову і звернутися за допомогою до партнера або навіть до довідника (розмовника, словника) [4, с. 129].

Характерними мовними особливостями діалогічного мовлення є його еліптичність, наявність “готових” мовленнєвих одиниць, слів-заповнювачів пауз.

Розумінню неповних реплік партнерів у діалозі сприяють контактність комунікантів, наявність спільної ситуації, зверненість реплік, вживання позамовних засобів (жестів, міміки), знання обома співрозмовниками обставин дійсності, а в більшості випадків – і один одного. У діалозі широко вживаються “готові” мовленнєві одиниці, які надають діалогу емоційності.

В діалогічному мовленні часто зустрічаються слова, які називають “заповнювачами мовчання”. Вони служать для підтримання розмови, для заповнення пауз в ній, коли мовець підшукує відповідну репліку. Наприклад: Well, well now, you know, let me see, look here, I say, etc.

Оволодіння іншомовним діалогічним мовленням (ДМ) представляє певні труднощі. Перша з них викликана тим, що ДМ об’єднує два види мовленнєвої діяльності – аудіювання і говоріння. У зв’язку з цим другий партнер має зрозуміти репліку першого партнера та швидко й адекватно відреагувати на неї. Трудність полягає в тому, що необхідність сприйняти і правильно зрозуміти першого партнера, з одного боку, і підготувати свою відповідь – з другого, спричиняє стан роздвоєння уваги і, як результат, неспроможність вести діалог у нормальному темпі за умови недостатнього володіння мовними засобами [4, с. 131].

Нерідко трапляється ще й так, що розпочатий учнями діалог “завмирає” після обміну однією-двома репліками. Це спричиняється труднощами продукування саме ініціативних реплік.

Ще одна перешкода в оволодінні діалогом пов’язана з його непередбачуваністю. Діалог неможливо спланувати заздалегідь, адже мовленнєва поведінка кожного з учасників спілкування у значній мірі визначається мовленнєвою поведінкою іншого / інших партнерів. Кожному з них необхідно стежити за перебігом думки співрозмовника, часом несподіваним, а така несподіваність призводить до зміни предмета спілкування.

Вже у процесі формування мовленнєвих навичок (граматичних, лексичних) учні виходять на рівень понадфразової єдності, в тому числі ДЄ. Проте увага слухача в цьому випадку зосереджена на вживанні нової граматичної структури або лексичної одиниці. Виходячи на рівень обміну репліками, він використовує вже знайомі йому ДЄ. Завдання ж включають засвоєння учнями нових видів ДЄ,

притаманних тому функціональному типу діалогу, який є метою навчання на даному відрізку навчально-виховного процесу [2, с. 22].

На цьому етапі виконуються рецептивно-репродуктивні та репродуктивні умовно-комунікативні вправи на імітацію, підстановку, відповіді на запитання, на запит певної інформації (за зразком), повідомлення інформації тощо. При навчанні реплікуванню важливо поступово збільшувати обсяг репліки учня – від однієї до двох-трьох фраз.

Коли слухачі засвоюють репліку-реакцію та ініціативну репліку певного ДЄ, можна переходити до першого етапу формування навичок і вмінь ДМ – оволодіння певними діалогічними єдностями. На цьому етапі використовуються рецептивно-продуктивні умовно-комунікативні вправи з обміну репліками. Другим етапом формування навичок і вмінь ДМ є оволодіння мікродіалогом. Мікродіалог розглядають як засіб вираження основних комунікативних інтенцій партнерів по спілкуванню. Мета другого етапу – навчити учнів об’єднувати засвоєні ДЄ, підтримувати бесіду, не дати їй зупинитися після першого обміну репліками. На цьому етапі використовуються рецептивно-продуктивні комунікативні вправи нижчого рівня (такі, що допускають використання спеціально створених вербальних опор для висловлювання учнів). На третьому етапі учні мають навчитися вести діалоги різних функціональних типів. Вправи, що виконуються на третьому (заклучному) етапі, відносяться до рецептивно-продуктивних комунікативних вправ вищого рівня (таким, що не дозволяють використання спеціально створених вербальних опор) [4, с. 129].

Згідно з виділеними етапами формування навичок і вмінь діалогічного мовлення до системи вправ для навчання ДМ включаються 4 групи вправ:

I група – вправи для навчання “реплікування”,

II група – вправи на засвоєння ДЄ різних видів,

III група – вправи на створення мікродіалогів,

IV група – вправи на створення діалогів різних функціональних типів.

До I групи входять умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні та репродуктивні вправи – на імітацію, підстановку, трансформацію, відповіді на запитання, повідомлення або запит певної інформації, спонування до певних дій тощо. До II групи включаються рецептивно-продуктивні умовно-комунікативні вправи на обмін репліками. До III групи входять рецептивно-продуктивні комунікативні вправи нижчого рівня, які допускають використання штучно створених вербальних опор. Вправи IV групи рецептивно-продуктивні комунікативні (вищого рівня). При виконанні вправ IV групи допускаються лише природні опори.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, навчання діалогічного мовлення є невід’ємною частиною заняття іноземної мови. Успішність навчання діалогічного мовлення забезпечується завдяки поетапному підходу та визначенню найефективніших способів його організації. Здобувачі освіти швидко опановують мовні конструкції та формули (в рамках певних ситуацій), потім автоматично оперують ними під час виконання комунікативних завдань іншого роду. Завдяки цьому здобувачі освіти набагато швидше набувають відчуття мови.

Також проаналізувавши літературу по питанням навчання усного мовлення на іноземній мові з'ясували, що найважливішими етапами при навчанні говорінню є реплікування, оволодіння певними діалогічними єдностями і оволодіння мікро діалогом. При навчанні діалогічному мовленню рекомендовано використовувати шлях від засвоєння спочатку елементів діалогу (реплік, діалогічні єдності) до самостійної побудови діалогу. Для навчання діалогічному мовленню слід використовувати наступні вправи:

- вправи для навчання реплікування;
- вправи на засвоєння і вживання діалогічних єдностей;
- вправи на об'єднання засвоєнних діалогічних єдностей та на створення мікродіалогів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Костюченко К. Особливості навчання діалогічного мовлення на заняттях з англійської мови. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. 2015. Вип. 135. Педагогічні науки. С. 135–139.
2. Черниш В. В. Засоби формування іншомовної комунікативної компетенції у діалогічному мовленні. *Київський національний лінгвістичний університет*. 2011. Вип. 3. Іноземні мови. С. 15–22. URL: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/7878787/2226/im_2011_3_3.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 23.03.2026).
3. Наконечна А. О. Особливості навчання діалогічного мовлення при вивченні англійської мови. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Вип. 2 : Педагогічні науки. С. 175–189.
4. Мулик К. О. Специфіка англійського діалогічного мовлення соціальнопедагогічної спрямованості. *Записки з романо-германської філології*. 2014. Вип. 1(32). С. 128–132.

REFERENCES

1. Kostyuchenko, K. (2015). Osoblyvosti navchannya dialohichnoho movlennya na zanyattyakh z anhliys'koyi movy [Features of teaching conversational skills in English classes]. *Naukovi zapysky Kirovohrads'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka*. Vyp. 135. Pedahohichni nauky. S. 135–139. [in Ukraine]
2. Chernysh, V. V. (2011). Zasoby formuvannya inshomovnoyi komunikatyvnoyi kompetentsiyi u dialohichnomu movlenni [Methods for Developing Foreign Language Communicative Competence in Conversational Speech]. *Kyuyivs'kyy natsional'nyy lnhvistychnyy universytet*. Vyp. 3. Inozemni movy. S. 15–22. URL: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/7878787/2226/im_2011_3_3.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukraine]
3. Nakonechna, A. O. (2015). Osoblyvosti navchannya dialohichnoho movlennya pry vyvchenni anhliys'koyi movy [Features of teaching conversational skills in English language instruction]. *Zbimyk naukovykh prats' Natsional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy*. Vyp. 2 : Pedahohichni nauky. S. 175–189. [in Ukraine]
4. Mulyk, K. O. (2014). Spetsyfika anhliys'koho dialohichnoho movlennya sotsial'nopedahohichnoyi spryamovanosti [The Characteristics of English Dialogic Speech in a Social-Pedagogical Context]. *Zapysky z romano-hermans'koyi filohiyi*. Vyp. 1(32). S. 128–132. [in Ukraine]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БОГАЙЧУК Валентин – викладач кафедри іноземних мов Одеського національного економічного університету.

Наукові інтереси: мотивація до вивчення іноземної мови, мовлення, технології викладання на заняттях з іноземної мови.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BOGAYCHUK Valentine – teacher, Department of Foreign languages Odesa National Economic University.

Scientific interests: motivation to learn a foreign language, speaking skills, teaching methods in foreign language classes.

Стаття надійшла до редакції 05.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 14.03.2026 р.

УДК 378:004.8

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-321-327

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ВЕДЬ Тетяна –

викладач кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
 ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4440-4248>
 e-mail: tetyana.ved@hneu.net

ЛЮТВИЄВА Ярослава –

старший викладач кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
 ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5874-5692>
 e-mail: yaroslava.liutviieva@hneu.net

**ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИЩУ ОСВІТУ ЯК ЧИННИК
 МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

У статті розглянуто проблему інтеграції штучного інтелекту у систему вищої освіти як одного з ключових чинників модернізації сучасного освітнього середовища. Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком цифрових технологій, трансформацією соціально-економічних процесів та зростанням вимог до якості підготовки фахівців у цифрову епоху.

Проблема дослідження полягає у відсутності цілісного науково обґрунтованого підходу до інтеграції штучного інтелекту у вищу освіту, який би поєднував технологічні можливості інтелектуальних систем із педагогічними, етичними та соціальними засадами функціонування університету. Особливої уваги потребують питання персоналізації навчання, автоматизованого